

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ DEMOKRATİK TUTUMLARININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

ANALYZING OF THE DEMOCRATIC ATTITUDES OF CANDIDATES
TEACHERS OF SOCIAL KNOWLEDGE IN TERMS OF SOME CHANGEABLE

Ahmet NALÇACI*
M. Hanifi ERCOŞKUN**

Özet

Bu araştırmanın temel amacı, ilköğretim sosyal bilgiler öğretmen adaylarının demokratik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesidir. Araştırmada, 2005-2006 öğretim yılında Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Ana Bilim Dalında öğrenim gören 294 öğretmen adayı örneklem grubuna alınmıştır.

Veri toplamak için, Gözütok (1995) tarafından geliştirilen "demokratik tutum ölçeği" ile kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde t testi ve varyans analizi kullanılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının demokratik tutumlarının cinsiyet açısından değişkenlik gösterdiği saptanmıştır. Öğrenim şekli, sınıf, tercih sırası, anne ve babanın öğrenim durumuna göre ise değişkenlik bulunamamıştır.

Anahtar Kelimeler: Demokratik Tutum, İlköğretim, Sosyal Bilgiler

Abstract

The main aim of this study is to analyze the democratic attitudes of candidate teachers of social knowledge. In the study, 294 candidate teachers were taken as example in 2005-2006 education year at Atatürk University Kazım Karabekir Education Faculty Department of Primary Education at the Section of Social Knowledge.

* Arş.Gör. Atatürk Üniversitesi KKEF İlköğretim Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı.

** Arş.Gör. Atatürk Üniversitesi KKEF İlköğretim Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı.

In order to obtain data, democratic attitude scale, which was developed by Gözütok (1995) and personal information form were used. In analyzing the data t test and variance analyze were used. It has been determined that democratic attitudes of candidate teachers of social knowledge show variations in terms of sex. No variation has been determined in learning style, classroom, choice rank, parents' education level.

Key Words: *Democratic Attitudes, Primary Education, Social Knowledge.*

1. Giriş

G ünümüzde insanlığın ulaştığı en ideal yaşama biçimi “demokrasi” olarak kabul edilmektedir. Hemen hemen bütün düşünürler, bilgeler “demokrasi” adı verilen yönetim biçiminin bir toplumda uygulanması ve yerleştirilmesinin kolay olmadığı görüşünde birleşirler (Kılıç, Ercoşkun ve Nalçacı, 2004, 10).

21. yüzyılın eşiğinde demokrasinin en temel toplumsal ve etiksel olgu olarak yaşamın içine nüfuz etmesi gereken bir can damarı olduğunun artık daha çok farkında olmak, hem kendimize hem de yeni nesillere tam bir demokratik toplum sunmak açısından gereklidir. Zihinleri demokratikleştirmenin yolu da eğitim olduğuna göre öncelikle ebeveynler ve öğretmenler otokratik zihniyetleri bir kenara bırakarak demokratik; özgürlükçü tutumları iletişimlerinin olmazsa olmaz zemini haline getirmelidirler. Önce eğiticiler demokratik yaşama ustası olup bu yaşamdan mutlu olduklarını duyumsayacaklar ki bu ustalığı öğretebilsinler ve böylelikle de güdümlü demokrasinin/demokrasilerin farkına vardırırsınlar (Kale, 1998, 673).

Bugün eğitim, yalnızca bilgi verme işlemi olarak tanımlanamaz. Davranış geliştirme ve bireye sosyal yön verme özelliği daha önemlidir (Yeşil, 2004, 36). Genellikle, eğitimin görevleri sosyal, politik ve ekonomik olmak üzere üç grupta toplanabilir. Bunlar aynı zamanda okulun temel görevlerini de oluşturmaktadır. Okulun politik görevi, yetiştirdiği kuşağın toplumdaki devlet sistemine bağlılık göstermesini ve liderlik yetenekleri olan öğrencilerin seçilmesini ve eğitilmesini gerçekleştirmektir (Bursalıoğlu, 2002, 37). Ülkemizde, okulun en önemli politik görevlerinden biri; demokrasiye inanan, demokratik tutum ve davranışlar gösteren, kısaca, demokrasiyi bir yaşayış biçimi olarak benimseyen bireyler yetiştirmektir (Gömleksiz, 1991, 36).

Her yönetim biçimi kendi yapısına uygun eğitim sistemiyle varlığını sürdürüp süreklilik kazanabilir. Demokratik yönetim biçimi de, kendi yapısına, özelliklerine uygun bir eğitim düzeniyle gelişip süreklilik kazanabilir (Maboçoğlu, 1998, 357).

Türk Milli Eğitim Sisteminin en önemli problemlerinden birisi, siyasi rejim olarak benimsediğimiz Cumhuriyet rejiminin yönetim şekli olan demokrasi için uygun bir eğitim verebilme konusundaki çabalarımız, eksikliklerimizdir. Her siyasi rejim kendi varlığını sürdürebilmenin ortamını yaratmaya çalışır. Bu çabalardan belki de en önemlisi eğitimidir. Bu nedenle bir Fransız düşünür "Ya eğit ya katlan" demiştir. Toplumun eğitim seviyesi ve türü, orada hangi rejimin başarılı bir şekilde uygulanabileceğinin de bir göstergesidir (Büyükkaragöz ve Çivi, 1999, 239).

Üniversiteler, her ülkede olduğu gibi, ülkemizde de toplumsal yaşamı en çok etkileyen kurumların başında gelmektedir. Bu nedenle, üst düzeyde insan gücü yetiştiren, bilim üreten üniversitelerde, öğrencilere demokratik tutum ve davranışların kazandırılması; hem toplumun, hem demokrasinin, hem de üniversitelerin geleceği açısından büyük önem taşımaktadır. Özellikle öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarına bu konuda büyük görevler düşmektedir (Gömleksiz, 1990, 80).

Demokrasinin en temel özelliği, bir düşünce yapısı ve kültür sorunu olmasıdır. Kanunlarla, yönetmeliklerle, zorlamalarla, okullarda ders konuları olarak okutulmakla bireylerin kişiliğine yerleşmez (Büyükdüvenci, 1998, 1061-1062). Demokrasi, ancak demokratik bir ortamda pratiği yapılarak öğrenilebilir. Eğer özellikle, eğitimin her aşamasındaki öğretmenler, öğrencilerine karşı hoşgörülü, haklara saygılı, tarafsız, tartışmaya açık, yol gösterici, yardımcı, tutarlı demokratik davranışlar içine girebilirlerse bu kuşkusuz yıllarca verilebilecek demokrasi derslerinden çok daha etkili olacaktır (Gömleksiz, 1990, 83).

Çocukların ailelerinden sonra karşılaştıkları toplumsal kurum okuldur. Demokratik yaşama biçiminin bireylere kazandırılmasında, okul önemli bir rol oynamaktadır. Okulda öğretmen tarafından oluşturulan iletişim ortamının özellikleri, öğrencilerin demokratik davranışlar kazanıp, pekiştirmelerini etkileyecektir (Kıncal, 2000, 432).

Eğitim kurumlarının en önemli işlevlerinden biri çocuğun toplumsallaşmasını sağlamak ve onu iyi bir vatandaş olarak yetiştirmek olduğundan ilköğretim kurumlarında bu amaca hizmet eden en önemli dersler Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersleridir (Erden, Tarihsiz, 5).

Türkiye’de, öğrencilere tüm bu bilgi ve becerilerin önemli bir kısmı, ilköğretim kurumlarının birinci devresinde, 1., 2. ve 3. sınıflarda Hayat Bilgisi, 4. ve 5. sınıflarda Sosyal Bilgiler Dersi ile; ilköğretim kurumlarının ikinci devresinde 6. ve 7. sınıflarda Sosyal Bilgiler Dersi, 7. ve 8. sınıflarda Vatandaşlık ve İnsan Hakları dersi, 8. sınıfta Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi yoluyla kazandırılmaya çalışılır. Bu nedenle sosyal bilgiler dersi ilköğretim okullarında yer alan en önemli derslerden biridir. Bundan dolayı bu derslerin okullarda eğitimini verecek olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitimi bu derslerin amacına ulaşmasında son derece önemlidir.

Türkiye Cumhuriyeti, Anayasasında Millî Eğitimin amaç ve ilkelerinde demokrasiyi yerleştirme ve geliştirmeyi amaç edinmiş bir ülkedir. Eğitimin en önemli işlevlerinden biri demokrasiyi benimseyen, koruyan ve geliştiren nesiller yetiştirmektir. Bu sorumlulukta öğretmenlere verilmiştir. Öğretmen öğrencisine demokratik anlayış, tutum ve idealleri benimsetebilmesi için öncelikle kendisinin demokratik tutum ve idealleri iç dünyasında yeterince duyumsayarak yaşama geçirme ustalığına sahip olması gerekir. (Dilekmen, 2000, 438).

Öğrenciler eğitim sürecinde ussal düşünme tutum ve alışkanlığı kazanarak, yeniliklere açık, hoşgörülü bir kişilik geliştirebilmelidir. Öğretmen, öğrencilerini farklı birer değer gibi görerek, yeteneklerine ve yapılarına uygun kişilik geliştirebilmeleri için kendilerine güven duyarak, sevgiyle gelişmelerine yardımcı olmalıdır (Maboçoğlu, 1998, 358). Bütün bu demokratik tavırların sağlanmasında genelde öğretmenlerin özelde ise sosyal bilgiler öğretmenlerinin oynayacağı rol şüphesiz oldukça fazladır.

Bu araştırmada ilköğretim sosyal bilgiler öğretmen adaylarının demokratik tutum düzeyleri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

2. Amaç

Araştırmanın temel amacı, Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının demokratik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından belirlenmesine yöneliktir. Bu temel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1) Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre demokratik tutumlarında farklılık var mıdır?

2) Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sınıf (1, 2, 3, 4) düzeylerine göre demokratik tutumları arasında farklılık var mıdır?

3) Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğrenim şekli (Birinci, İkinci Öğretim) ile demokratik tutumları arasında farklılık var mıdır?

4) Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının annelerinin öğrenim düzeylerine göre demokratik tutumları arasında farklılık var mıdır?

5) Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının babalarının öğrenim düzeylerine göre demokratik tutumları arasında farklılık var mıdır?

6) Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bölümlerini tercih sırasına göre demokratik tutumları arasında farklılık var mıdır?

3. Sayıtlar

1) Demokratik tutum ölçeği öğretmen adaylarının demokratik tutumlarını ölçebilecek yeterliliktedir.

2) Görüşlerine başvuru alan öğretmen adayları demokratik tutum ölçeğini samimî ve içten cevaplamışlardır.

4. Sınırlılıklar

1) Araştırma Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalında I. ve II. öğretimde birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıflarda öğrenim gören öğretmen adayları ile,

2) Demokratik tutumlar, "Demokratik Tutum Ölçeği" ile yapılan ölçümlerle sınırlı tutulmuştur.

5. Yöntem

5.1 Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2005–2006 öğretim yılında Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalında öğrenim gören öğretmen adayları oluşturmaktadır.

Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalında I. ve II. öğretimde öğrenim gören 1., 2., 3. ve 4. sınıflardan birer şubeden şans (random) yoluyla seçilerek belirlenen 320 öğretmen adayının oluşturduğu örnekleme anket uygulanmıştır. Anketi yanlış veya eksik cevaplayanların anketlerinin çıkarılmasıyla 294 öğretmen adayı örnekleme alınmıştır.

Tablo 1: Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının; cinsiyet, sınıf seviyesi, öğrenim şekli, anne-babalarının öğrenim durumu ve bölümü tercih sırasına göre dağılımları

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Genel Özellikleri		f	%
Cinsiyet	Erkek	115	39,1
	Kız	179	60,9
	Toplam	294	100,0
Sınıf Seviyesi	Birinci	78	26,5
	İkinci	68	23,1
	Üçüncü	60	20,4
	Dördüncü	88	29,9
	Toplam	294	100,0
Öğrenim Şekli	Birinci Öğretim	146	49,7
	İkinci Öğretim	148	50,3
	Toplam	294	100,0

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ DEMOKRATİK TUTUMLARI

Annenin Öğrenim Durumu	Okuryazar değil	86	29,3
	Okuryazar	39	13,3
	İlkokul mezunu	130	44,2
	Ortaokul mezunu	21	7,1
	Lise mezunu	15	5,1
	Üniversite mezunu	3	1,0
	Toplam	294	100,0
Babanın Öğrenim Durumu	Okuryazar değil	13	4,4
	Okuryazar	20	6,8
	İlkokul mezunu	136	46,3
	Ortaokul mezunu	39	13,3
	Lise mezunu	55	18,7
	Üniversite mezunu	31	10,5
	Toplam	294	100,0
Tercih Sırası	1-4	124	42,2
	5-8	70	23,8
	9-12	42	14,3
	13-16	26	8,8
	17-20	21	7,1
	21-24	11	3,7
	Toplam	294	100,0

5.2 Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplama aracı olarak Gözütok (1995) tarafından Türkiye için uyarlanıp geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılan "Demokratik

Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Ayrıca öğretmen adaylarının cinsiyet, sınıf, öğrenim şekli, bölümü tercih sırası, anne ve babalarının öğrenim durumlarını belirlemeye yönelik kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

5.3 Verilerin Analizi

Anket yoluyla toplanan veriler, bilgisayarda SPSS programı kullanılarak analiz edilmiştir. Bu analizde;

1) Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının demokratik tutumlarıyla ilgili görüşlerinin cinsiyet ve öğrenim şekillerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı "t testi" ile yoklanmıştır.

2) Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının demokratik tutumlarıyla ilgili görüşlerinin sınıf (1, 2, 3, 4) düzeylerine, anne-babalarının öğrenim durumlarına ve bölümü tercih sıralarına göre farklılaşıp farklılaşmadığı tek boyutlu varyans (anova) analizi ile yoklanmıştır.

6. Bulgular ve Yorumlar

Araştırmada elde edilen bulgular aşağıda altı kategoride ortaya konulmuştur.

1) Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Cinsiyetlerine Göre Demokratik Tutum Puan Ortalamalarındaki Farklılığa Yönelik Bulgular

Tablo 2: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Cinsiyetlerine Göre Demokratik Tutum Puan Ortalamalarındaki Farklılığın Karşılaştırılması

Cinsiyet	N	\bar{X}	SK	t	Önem Düzeyi
Kız	115	36,47	4,06	2,639	p=0,009
Erkek	179	35,07	4,65		Anlamlı

Tablo 2'de, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre demokratik tutum puanları arasındaki farklılığa yönelik bulgulara yer verilmiştir. Öğretmen adaylarının demokratik tutumla ilgili görüşleri incelendiğinde kızların demokratik tutum puan ortalamalarının, erkeklerin

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ DEMOKRATİK TUTUMLARI

demokratik tutum puan ortalamalarından daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Buna göre, sosyal bilgiler öğretmenliği öğretmen adaylarının demokratik tutum puan ortalamaları ile cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak 0.05 önem düzeyinde anlamlı bir fark bulunmuştur. Kızların demokratik tutum puan ortalamalarının erkeklerinkine göre yüksek olması kızların demokratik tutumlarını daha yüksek oranda gerçekleştirebildikleri yönünde değerlendirilebilir.

Dilekmen (2000)'in "Sınıf Öğretmeni Adaylarının Demokratik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi" adlı çalışmada kızlar lehine demokratik tutumun farklılaştığının görülmesi, bu araştırmadaki bulguyu desteklemektedir.

2) Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sınıf (1, 2, 3, 4) Düzeylerine Göre Demokratik Tutum Puan Ortalamalarında Farklılığa Yönelik Bulgular

Tablo 3: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sınıf (1, 2, 3, 4) Düzeylerine Göre Demokratik Tutum Puan Ortalamalarındaki Farklılığın Karşılaştırılması

	Sınıflar	N	\bar{X}	SK	
	Birinci	78	34,87	4,33	
	İkinci	68	35,84	4,44	
	Üçüncü	60	35,40	4,63	
	Dördüncü	88	36,26	4,49	
	Toplam	294	35,62	4,47	
Varyans Analizi	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	Önem Düzeyi
Gruplar Arası	86,006	3	28,669	1,439	p=0,232
Gruplar İçi	5779,327	290	19,929		

Toplam Kareler	5865,33	293			Anlamsız
----------------	---------	-----	--	--	-----------------

Tablo 3'te, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sınıf düzeylerine göre demokratik tutum puanları arasındaki farklılığa yönelik bulgulara yer verilmiştir. Tablo incelendiğinde, öğretmen adaylarının demokratik tutum puan ortalamaları birbirine yakındır. Ancak birinci sınıfta demokratik tutum puan ortalaması en az, dördüncü sınıfta en fazla olduğu görülmektedir. Ancak, demokratik tutum puanları öğretmen adaylarının sınıf düzeylerine göre 0.05 önem düzeyinde anlamlı bir farklılık oluşturmamıştır. Yani, sınıf düzeyi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının demokratik tutum puanlarını etkileyen bir faktör değildir.

Dilekmen (2000)'in yaptığı araştırmada elde ettiği bulgu bu araştırmadaki bulguyu desteklemektedir.

3) Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğrenim Şekline (Birinci, İkinci Öğretim) Göre Demokratik Tutum Puan Ortalamalarında Farklılığa Yönelik Bulgular

Tablo 4: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğrenim Şekline (Birinci, İkinci Öğretim) Göre Demokratik Tutum Puan Ortalamalarındaki Farklılığın Karşılaştırılması

Öğrenim Şekli	N	\bar{X}	SK	t	Önem Düzeyi
I. Öğretim	146	35,82	4,41	0,772	p=0,441
II. Öğretim	148	35,42	4,54		Anlamsız

Tablo 4'te, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğrenim şekline göre demokratik tutum puan ortalamaları arasındaki farklılığa yönelik bulgulara yer verilmiştir. Tablo incelendiğinde öğretmen adaylarının öğrenim şekli (I. ve II. Öğretim) ile demokratik tutumları arasında 0,05 önem düzeyinde önemli bir fark bulunamamıştır. Bu sonuç, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ DEMOKRATİK TUTUMLARI

demokratik tutumlarının öğrenim şekli değişkeninden bağımsız olduğunu düşündürmektedir.

4) Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Annelerinin Öğrenim Durumlarına Göre Demokratik Tutum Puan Ortalamalarına Yönelik Bulgular

Tablo 5: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Annelerinin Öğrenim Durumlarına Göre Demokratik Tutum Puan Ortalamalarındaki Farklılığın Karşılaştırılması

	Annenin Öğrenim Durumu	N	\bar{X}	SK	
	Okuryazar değil	86	36,02	4,78	
	Okuryazar	39	35,10	4,81	
	İlkokul mezunu	130	35,64	3,90	
	Ortaokul mezunu	21	34,76	5,76	
	Lise mezunu	15	35,80	4,43	
	Üniversite mezunu	3	35,00	7,00	
	Toplam	294	35,62	4,47	
Varyans Analizi	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	Önem Düzeyi
Gruplar Arası	41,573	5	8,315	0,411	p=0,841
Gruplar İçi	5823,760	288	20,221		
Toplam Kareler	5865,333	293			Anlamsız

Tablo 5'te, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının annelerinin öğrenim durumlarına göre demokratik tutum puanları arasındaki farklılığa yönelik bulgulara yer verilmiştir. Tablo incelendiğinde öğretmen adaylarının annelerinin öğrenim durumu ile demokratik tutumları arasında 0,05 önem düzeyinde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu bulgu öğretmen adaylarının annelerinin öğrenim durumu açısından demokratik tutumları arasında fark olmadığını göstermektedir. Diğer bir ifadeyle, annenin öğrenim durumunun demokratik tutum göstermede farklılaştırıcı bir değişken olmadığı söylenebilir.

Dilekmen (2000), Kılıç, Ercoşkun ve Nalçacı (2004) tarafından yapılan araştırmalarda elde edilen bulgular, bu araştırmadaki bulguları desteklemektedir.

5) Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Babalarının Öğrenim Durumlarına Göre Demokratik Tutum Puan Ortalamalarına Yönelik Bulgular

Tablo 6: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Babalarının Öğrenim Durumlarına Göre Demokratik Tutum Puan Ortalamalarındaki Farklılığın Karşılaştırılması

Babanın Öğrenim Durumu		n	\bar{X}	SK
Okuryazar değil		13	35,85	5,80
Okuryazar		20	36,95	4,47
İlkokul mezunu		136	35,63	4,68
Ortaokul mezunu		39	35,77	4,56
Lise mezunu		55	35,24	3,87
Üniversite mezunu		31	35,10	3,99
Toplam		294	35,62	4,47

Varyans Analizi	Kareler Toplamı	Serbestlik Derece	Kareler Ortalaması	F Değeri	Önem Düzeyi
-----------------	-----------------	-------------------	--------------------	----------	-------------

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ DEMOKRATİK TUTUMLARI

		esi	ası		
Gruplar Arası	53,513	5	10,703	0,530	p=0,753
Gruplar İçi	5811,820	288	20,180		Anlamsız
Toplam Kareler	5865,333	293			

Tablo 6'da, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının babalarının öğrenim durumlarına göre demokratik tutum puanları arasındaki farklılığa yönelik bulgulara yer verilmiştir. Tabloya göre öğretmen adaylarının babalarının öğrenim durumu ile demokratik tutumları arasında 0,05 önem düzeyinde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu bulgu öğretmen adaylarının babalarının öğrenim durumu açısından demokratik tutumları arasında önemli bir fark olmadığını göstermektedir. Bu durum, babanın öğrenim durumunun demokratik tutum göstermede farklılaştırıcı bir değişken olmadığını düşündürmektedir. Burada dikkati çeken bir nokta, yukarıda annelerin öğrenim durumuyla ilgili ortaya çıkan sonuçların babaların öğrenim durumuyla ilgili sonuçla paralellik göstermesidir.

Dilekmen (2000), Kılıç, Ercoşkun ve Nalçacı (2004) yaptıkları araştırmalarda elde ettikleri bulgular, bu araştırmadaki bulguları desteklemektedir.

6) Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Üniversiteye Girenken Bölümü Tercihlerine Göre Demokratik Puan Ortalamalarındaki Farklılığa Yönelik Bulgular

Tablo 7: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Üniversiteye Girenken Bölümü Tercihlerine Göre Demokratik Puan Ortalamalarındaki Farklılığın Karşılaştırılması

	Bölüm Tercihleri	n	\bar{X}	SK	
	1-4	124	36,05	4,47	
	5-8	70	35,21	4,82	
	9-12	42	35,67	4,25	
	13-16	26	36,27	3,48	
	17-20	21	35,33	4,72	
	21-24	11	32,18	3,66	
	Toplam	294	35,62	4,47	
Varyans Analizi	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	Önem Düzeyi
Gruplar Arası	177,086	5	35,417	1,793	p=0,114
Gruplar İçi	5688,247	288	19,751		
Toplam Kareler	5865,333	293			

Tablo 7’de, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının üniversiteye girerken bölümü tercih sıralarına göre demokratik tutum puanları arasındaki farklılığa yönelik bulgulara yer verilmiştir. Tablo incelendiğinde öğretmen adaylarının bölümü tercih sıraları ile demokratik tutum puanları arasında 0,05 önem düzeyinde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu bulgu öğretmen adaylarının bölümü tercih sıraları açısından demokratik tutumları arasında önemli bir fark olmadığını göstermektedir.

7. Sonuç ve Öneriler

7.1 Sonuçlar

Bu araştırmayla, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının demokratik tutumları çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmeye çalışılmıştır. Sonuçta;

1. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının demokratik tutum puan ortalamaları ile cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak 0.05 önem düzeyinde anlamlı bir fark bulunmuştur. Kızların demokratik tutum puan ortalamalarının erkeklerinkine göre ortalamalarının yüksek olması demokratik tutumları daha yüksek oranda gerçekleştirebildikleri yönünde değerlendirilebilir.

2. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının demokratik tutumlarıyla ilgili görüşleri ile sınıf (1, 2, 3, 4) düzeyleri, anne-babalarının öğrenim durumları ve bölümü tercih sıraları arasında istatistiksel olarak 0.05 önem düzeyinde anlamlı bir fark bulunamamıştır.

7.2 Öneriler

1. Demokratik tutum puanlarında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sınıf düzeylerine göre 0.05 önem düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu sonuç sosyal bilgiler öğretmen adayları lisans eğitimi süresince aldıkları eğitimin demokratik tutumları üzerinde bir etkisi olmadığı şeklinde yorumlanabilir. Bu durum Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Ana Bilim Dalı programına demokratik tutum kazanmayı hedefleyen dersler konularak giderilebilir.

2. Demokratik tutum kazanılmasında bilgi önemli olmakla birlikte tek başına yeterli değildir. Bu nedenle sosyal bilgiler öğretmen adaylarının eğitiminde görev alan öğretim üyeleri demokratik tutum ve davranışları uygulamaya fırsat tanıyan öğretim yöntem ve tekniklerini kullanarak öğretmen adayları için iyi bir model oluşturabilirler. Buna bağlı olarak sosyal bilgiler öğretmen adayları demokratik tutum ve davranışları görev aldıkları okullarda sergileyerek hem okuttukları derslerin amaçlarının gerçekleşmesine katkı sağlayacak hem de öğrencilerine bilginin yanı sıra bu bilgilerin uygulanmasında rehberlik etmiş olacaklardır.

KAYNAKLAR

BURSALIOĞLU, Ziya. (2002) **Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış**, Pegem A Yayınları, Ankara, 12.Baskı.

BÜYÜKDÜVENCİ, Sabri. (1998) **Türkiye'nin Demokrasi ve Eğitim Sorunsalı**, Yeni Türkiye: Cumhuriyet Özel Sayısı II, Sayı: 23-24.

BÜYÜKKARAGÖZ, Savaş ve ÇİVİ, Cuma. (1999) **Genel Öğretim Metotları, Öğretimde Planlama ve Uygulama**, Beta Basın Yayım Dağıtım, İstanbul, 10.Baskı.

DİLEKMEN, Mücahit. (2000) **Sınıf Öğretmenliği Öğretmen Adaylarının Demokratik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi**, II. Ulusal Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu, Çanakkale 18. Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Çanakkale.

ERDEN, Münire. [t.y] **Sosyal Bilgiler Öğretimi**, Alkım Yayınevi, İstanbul.

GÖMLEKSİZ, Müfit. (1990) **Demokratik Sınıf Ortamı Açısından Öğretim Elemanı ve Öğrenci Davranışlarının Değerlendirilmesi**, Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: 1, Sayı: 3.

GÖMLEKSİZ, Müfit. (1991) **Ülkemizde Demokrasi Eğitimi**, Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: 1, Sayı: 4.

GÖZÜTOK, Dilek. (1995) **Öğretmenlerin Demokratik Tutumları**, Türk Demokrasi Vakfı Yayınları, Ankara.

KALE, Nesrin. (1998) **Demokratik Yaşama Ustalığını Kazandırmanın Yolu Demokratik Bir Eğitimden Geçer**, Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi, VII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Konya.

KILIÇ, Durmuş, ERÇOŞKUN, Hanifi ve NALÇACI, Ahmet. (2004) **Sınıf Öğretmenliği Öğretmen Adaylarının Demokratik Tutumları**, Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 8, Sayı: 2-3.

KINCAL, Remzi. (2000) **İlköğretim Öğretmenlerinin Davranışlarının Demokratiklik Düzeyi**, II. Ulusal Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu, Çanakkale 18. Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Çanakkale.

MABOÇOĞLU, Mehmet. **Demokrasi Eğitimi Nasıl Olmalıdır?**, (1998) Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi, VII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Konya.

TEKİNDAL, Satılmış, CİN, Mustafa, DEMİRCİOĞLU, İ.Hakkı ve Diğerleri. (2004) **Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi**, Editör: Cemil ÖZTÜRK ve Dursun DİLEK, Pegem Yayıncılık, Ankara, 4.Baskı.

YEŞİL, Rüştü. (2004) **İnsan Hakları ve Demokrasi Eğitiminde Yöntem**, Gazi Üniversitesi, Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: 5, Sayı: 1.